

## ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาเกี่ยวกับพืชกระท่อม

กิตติพงษ์ มณีแก้ว\*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณนทร์\*\*

### บทคัดย่อ

การบังคับใช้กฎหมายที่มีความรับผิดชอบและโทษทางอาญาเกี่ยวกับพืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa) ได้ถูกกำหนดสถานภาพให้เป็นยาเสพติดตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและกระบวนการยุติธรรมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่ถูกจับกุมและดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับพืชกระท่อมเป็นกลุ่มชาวบ้าน เกษตรกร และผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีแรงทำงานและสามารถทนตากแดดอยู่กลางแจ้งได้เป็นเวลานานโดยไม่รู้สึกเหนื่อย ตลอดจนมีสรรพคุณบางอย่างในการรักษาโรคพืชกระท่อมจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะภาคใต้ซึ่งฝังรากลึกลงในขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ

จากการศึกษามาตรการบังคับใช้กฎหมายผ่านพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประเภที่ 5 พืชกระท่อม ได้ก่อให้เกิดปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ไม่ได้ สัดส่วนกับมาตรการลงโทษทางอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกและปรับค่อนข้างเคร่งครัดเด็ดขาด โดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่คำนึงถึงเจตนาและวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ หรือแม้ไม่ได้เป็นการก่ออันตรายต่อสังคมแต่ประการใด แต่เนื่องด้วยเจตนารมณ์การเกิดขึ้นของกฎหมายยาเสพติด มีความมุ่งหมายที่จะลงโทษต่ออาชญากรที่กระทำความผิดฝ่าฝืน เพราะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถือว่าเป็นผู้ก่ออาชญากรรมที่เป็นการก่ออันตรายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยต่อสังคมตลอดจนความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติในทางตรงและทางอ้อม กลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับพืชกระท่อมจึงถูกเหมารวมว่าเป็นอาชญากรที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรง ต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเป็นการทำลายคุณลักษณะของบุคคลนั้นให้เสื่อมลงไป เพราะบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีประวัติในฐานะข้อมูลอาชญากรหรือบุคคลที่กระทำความผิดกฎหมาย และถูกตราหน้าหรือตำหนิจากสังคมว่าเป็นบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดีกลายเป็นตราบาปตลอดชีวิต

สำหรับมาตรการต่อพืชกระท่อมในระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นรายงานยาเสพติดโลก 2013 (Word Drug Report 2013) สถานภาพของพืชกระท่อมไม่ได้จัดอยู่ในพืชเสพติดที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ สอดคล้องกับประเทศไทยที่ได้เข้าเป็นภาคี โดยภาคยานุวัติ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และ พิธีแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961,

\* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

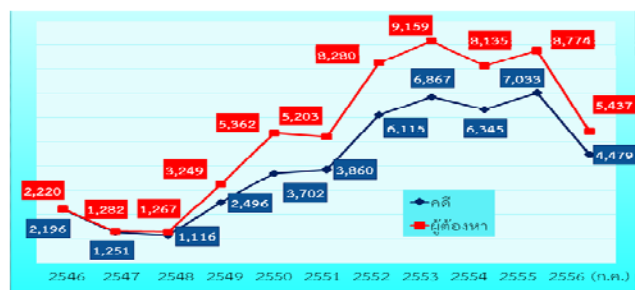
\*\* ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ค.ศ.1972 เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2518 (ค.ศ.1975), อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2518 (ค.ศ.1975) และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (ค.ศ. 2002) เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2545 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดระหว่างประเทศ ก็ไม่ได้กำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดแต่อย่างใด

ส่วนมาตรการพืชกระท่อมในระดับประเทศอย่าง สหรัฐอเมริกา มีเพียงมาตรการเฝ้าระวังเท่านั้น ส่วนออสเตรเลีย และมาเลเซีย แม้จะมีการกำหนดให้พืชกระท่อมมีความรับผิดชอบและโทษทางอาญา แต่ไม่ได้จัดอยู่ในประเภทของยาเสพติด ดังนั้น มาตรการในการควบคุมจึงไม่เคร่งครัดเด็ดขาด มีข้อยกเว้นและผ่อนปรนมากกว่าประเทศไทย จากสภาพปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อมดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการทบทวนยกเลิกหรือปรับแก้ไขพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประเภทที่ 5 พืชกระท่อม เสียใหม่เพื่อให้มีความเหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์และคุุณูปการยิ่งต่อสังคมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

## บทนำ : สภาพปัญหา

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม) พ.ศ. 2546 – 2556 พบว่าการมีการดำเนินคดียาเสพติด ประเภทพืชกระท่อม และน้ำจากพืชกระท่อม ในปี พ.ศ. 2556 (ข้อมูล เดือน มกราคม – กรกฎาคม 2556) รวมกันมีจำนวนทั้งสิ้น 8,320 คดี จำนวนผู้ต้องหา 9,739 คน สภาพการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำความผิดพืชกระท่อมในลักษณะนี้ ส่งผลให้มีการจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐและนำคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก ได้ส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยรวม รวมถึงระบบงานราชทัณฑ์ในการบังคับโทษเพิ่มมากขึ้น



ภาพที่ 1 แสดงสถิติการจับกุมคดีพืชกระท่อม แยกจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา ปี พ.ศ. 2546 – 2556



ภาพที่ 2 แสดงสถิติการจับกุมคดีน้ำท่วมกระท่อม แยกจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา ปี พ.ศ. 2546 - 2556

ภาพที่ 1 ภาพแสดงสถิติการจับกุมคดีพืชกระท่อม แยกจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา ปี พ.ศ. 2546 - 2556 จะเห็นได้ว่ามีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆปี เช่นเดียวกับ ภาพที่ 2 ภาพแสดงในสถิติการจับกุมคดีน้ำท่วมกระท่อม ก็มีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นได้ส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบที่ต้องมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล



ภาพที่ 3 แสดงสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดีพืชกระท่อม แยกตามประเภทข้อหา ปี พ.ศ. 2551 - 2556



ภาพที่ 4 แสดงสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดีน้ำกระท่อม แยกตามประเภทข้อหา ปี พ.ศ. 2551 - 2556

ในส่วนภาพที่ 3 ภาพแสดงสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดีพีชกระท่อม แยกตามประเภทข้อหา ปี พ.ศ. 2551 – 2556 กับภาพที่ 4 ภาพแสดงสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดีน้ำกระท่อม แยกตามประเภทข้อหา ปี พ.ศ. 2551 – 2556 จะเห็นได้ว่าข้อหาครอบครอง เป็นข้อหาที่มีการดำเนินคดีมากที่สุด รองลงมาเป็นข้อหาผลิต ข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย ข้อหาเสพ ข้อหาจำหน่าย และข้อหานำเข้า ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้สะท้อนสภาพปัญหาข้อเท็จจริงที่มีนัยยะสำคัญ

กรณีข้อหาครอบครองไม่ว่าจะเป็นกรณีพีชกระท่อมหรือน้ำกระท่อม เป็นการดำเนินคดีบุคคลผู้กระทำความผิดที่มีใบกระท่อมหรือน้ำกระท่อมไว้ในความครอบครอง โดยการกระทำความผิดในลักษณะนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการดำเนินคดีบุคคลที่มีพฤติการณ์ครอบครองไว้เพื่อเสพ แต่ไม่สามารถดำเนินคดีในข้อหาเสพกระท่อมได้ โดยมักจะเลี่ยงไปตั้งข้อหาครอบครองกระท่อม ตามความในมาตรา 76 พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

“ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เนื่องจากการจับกุมข้อหาเสพกระท่อมทำได้ยากจะต้องเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าต่อเจ้าหน้าที่ ประกอบกับชุดตรวจหาสารเสพติดจากปัสสาวะชนิดกระท่อมยืนยันค่าเบื้องต้นไม่เสถียร ต้องส่งตรวจในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จึงจะยืนยันผลได้แน่ชัดเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี อีกทั้งอัตราโทษข้อหาเสพพีชกระท่อม ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 92 วรรคสอง มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมีอัตราโทษต่ำ จึงเป็นเหตุผลให้เจ้าหน้าที่มักตั้งข้อหาครอบครองกระท่อมกับผู้กระทำความผิด ประการสำคัญ แม้มีการดำเนินคดีข้อหาเสพและครอบครองพืชกระท่อม แต่พระราชบัญญัติ ฟันฟุสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพ.ศ. 2545 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเลี่ยงโทษจำคุกแก่บุคคลที่กระทำความผิดเล็กน้อย เนื่องจากมองว่าผู้เสพยาเสพติดมีสภาพเป็นผู้ป่วยอย่างหนึ่ง มิใช่อาชญากรปกติ การฟันฟุสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด จึงสมควรกระทำให้กว้างขวาง และโดยที่ผู้เสพยาเสพติดจำนวนหนึ่งถูกบังคับให้เป็นผู้จำหน่ายยาเสพติด เพื่อแลกกับการได้ยาเสพติดไปเสพด้วย สมควรขยายขอบเขตของการฟันฟุสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงผู้เสพและมีไว้ในครอบครอง ผู้เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และผู้เสพยาและจำหน่ายยาเสพติดจำนวนเล็กน้อยด้วย แต่ทั้งนี้ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงบุคคลผู้กระทำความผิดเสพและครอบครองพืชกระท่อมแต่อย่างใด เนื่องจากไม่ได้จัดอยู่ในความหมายยาเสพติดตามพระราชบัญญัติ ฟันฟุสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพ.ศ. 2545 ที่มีการกำหนดเฉพาะกลุ่มผู้เสพยาเสพติดชนิด ยาอี ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน โคคาอีน กัญชา และฝิ่น เท่านั้น จึงส่งผลทำให้ผู้เสพกระท่อมต้องรับโทษเกินกว่าความผิดจริงที่ได้กระทำ

กรณีการกระทำผิดข้อหาผลิตพืชกระท่อมนั้น ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรคสอง “ยาเสพติดให้โทษ ให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็น หรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการ ผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความ รวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่” ความ ในมาตรานี้จึงหมายความว่ารวมทุกส่วนของพืชกระท่อมเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ส่วน มาตรา 4 วรรค สาม ได้กำหนดความหมาย “ผลิต หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสมปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สั้งเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุด้วย” คำว่า “ผลิต” จึงเป็นการตีความขยายครอบคลุมไปถึงน้ำกระท่อมที่มีการสกัดผ่านกรรมวิธีการต่าง ๆ ออกจากพืชกระท่อม จากนิยามศัพท์การให้ความหมายดังกล่าว จึงสรุปว่าทุกส่วนของต้นพืช กระท่อม รวมทั้งน้ำกระท่อมถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายยาเสพติดให้โทษ

ในส่วนของการดื่มน้ำกระท่อมเองก็มีกรณีที่เป็นข้อปัญหาทางกฎหมายกับข้อเท็จจริงที่ไม่ สอดคล้อง เช่น ในจังหวัดสตูล ชายหนุ่มผู้หนึ่งถูกจับในข้อหาดื่มน้ำกระท่อม 4x100 โดยหลักฐานที่ พบ คือ หม้อต้ม 1 ใบ แต่เขาถูกปรับเป็นเงินจำนวน 15,000 บาท หรือในจังหวัดตรังวัยรุ่นชายคน หนึ่งถูกปรับเป็นจำนวนเงิน 150,000 บาท ในข้อหาผลิตยาเสพติดพืชกระท่อม เพราะเขาต้ม เครื่องดื่ม 4x100 ซึ่งโทษดังกล่าวคล้ายกับถูกตัดสินว่าเขาผลิตยาบ้า เนื่องจากพระราชบัญญัติ ยา เสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 75 วรรคสอง ได้กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่ เกินสองแสนบาท สำหรับข้อหาผลิตพืชกระท่อม ซึ่งถือว่าเป็นบทหนักสุดในความรับผิดชอบกับพืช กระท่อม เพราะจะต้องรับโทษทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ ไม่ใช่เป็นการรับโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาดังกล่าว ต้องยอมรับว่าการเสพกระท่อมโดยวิธีการเคี้ยว จากใบกระท่อม เพื่อให้มีแรงทำงานและสามารถทนตากแดดอยู่กลางแจ้งได้เป็นเวลานานโดยไม่รู้สึ กเหนื่อย ตลอดจนมีสรรพคุณบางอย่างในการรักษาโรค เป็นพืชตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน ใช้รักษาโรค บิด แก้ปวดมวนท้อง ปวดเบ่ง ปวดเมื่อยร่างกาย ท้องเฟ้อ ท้องเสีย ท้องร่วง ทำให้นอนหลับ และ ระวังประสาท ในมุมมองของแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่ จะนำพืชกระท่อมมาใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง ดั้งนั้น ผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่งจึงเป็นชาวบ้านและกลุ่มผู้ใช้แรงงานซึ่งไม่ใช่ผู้มีเจตนากระทำ ความผิดยาเสพติดที่เป็นอาชญากรที่มีผลกระทบ หรือมีพฤติกรรมที่เป็นภัยอันตรายต่อสังคม

แต่ในอีกด้านหนึ่งต้องยอมรับว่ามีการนำพืชกระท่อมไปทำส่วนผสมกับยาเสพติด ประเภทอื่นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า 4x100 ซึ่งมีส่วนผสมของน้ำกระท่อม ยาแก้ไอโคเดอีน น้ำอัดลม ยี่ห้อโคคาโคล่า และส่วนผสมอื่น ๆ ซึ่งนิยมในหมู่วัยรุ่น เพื่อให้เกิดความมึนเมาสนุกสนาน แพร่หลาย และโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ แต่ทั้งนี้พืชกระท่อมเองมิใช่ส่วนผสมหลักที่ก่อให้เกิดฤทธิ์เพื่อความมึ นเมาแต่อย่างใด

## บทสรุป

จากข้อมูลข้างต้น จึงต้องมีการพิจารณาทบทวนในส่วนของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและการบังคับใช้กฎหมายของกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้เขียนจึงขอสรุปผลการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาที่เหมาะสมเกี่ยวกับพืชกระท่อมของประเทศไทย ดังนี้

1. ข้อเท็จจริงทางการศึกษาพืชกระท่อมกับความเป็นยาเสพติดมุมมองภายในประเทศและต่างประเทศ

จากรายงานสถานการณ์ยาเสพติดและแนวโน้มของปัญหาในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556 ได้บ่งชี้ว่าพืชกระท่อมไม่ได้เป็นตัวยาเสพติดหลักที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงและเป็นภัยคุกคามทำลายความมั่นคงของประเทศเหมือนกับยาเสพติดชนิดอื่น ๆ เช่น ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน เป็นต้น กลุ่มผู้ใช้ใบกระท่อมมีสาเหตุแรงจูงใจเพื่อวัตถุประสงค์กระตุ้นในการทำงานไม่ได้อย่างพร่ำเพรื่อ โดยกลุ่มอาชีพหลักผู้ใช้ใบกระท่อม คือ ผู้ใช้แรงงานและเกษตรกร ส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีการนำพืชกระท่อมต้มเป็นน้ำกระท่อมไปเป็นส่วนผสมประเภท 4x100 เพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงความบันเทิงสนุกสนาน ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสาระสำคัญ คือ ตัวยากาโอและกาแฟ ที่เป็นองค์ประกอบหลักในการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททำให้มีเมตาเคลิบเคลิ้ม สนุกสนานไม่ใช่พืชกระท่อม

และจากรายงานยาเสพติดโลก 2013 (Word Drug Report 2013) สถานภาพของพืชกระท่อมไม่ได้จัดอยู่ในพืชเสพติดที่ผิดกฎหมายระหว่างประเทศ สอดคล้องกับประเทศไทยที่ได้เข้าเป็นภาคี โดยภาคยานุวัติอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และ พิธีแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961, ค.ศ.1972 เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2518 (ค.ศ.1975), อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2518 (ค.ศ.1975) และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (ค.ศ. 2002) เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2545 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดระหว่างประเทศ ก็ไม่ได้กำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติด แต่รายงานยาเสพติดโลก 2013 (Word Drug Report 2013) ได้จัดให้พืชกระท่อมเป็นสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทสายพันธุ์ใหม่ (New Psychoactive Substances) เท่านั้น

2. ข้อเท็จจริงทางการศึกษาการกำหนดให้พืชกระท่อมมีความรับผิดชอบและโทษทางอาญา ความสอดคล้องเหมาะสมกับหลักการและแนวความคิดการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญา

หลักการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญา ในฐานะที่รัฐเป็นผู้รับมอบให้ใช้อำนาจสูงสุดและเป็นผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายทางอาญามาบังคับควบคุมความประพฤติของคนในสังคมนั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบ 4 ประการ คือ

## 2.1 การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำที่น่าตำหนิ และขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

“คุณธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut) หมายถึง “ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง” หรือ “ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง” เมื่อนำหลักการ “คุณธรรมทางกฎหมาย” มาพิจารณาถึงการกำหนดให้พีชกระท่อมมีความผิดอาญาและโทษทางอาญา โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์และเหตุผลของการเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติ พีชกระท่อม พ.ศ. 2486 ซึ่งได้พัฒนาและนำมาสู่การบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดให้พีชกระท่อม เป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 5 ในปัจจุบันเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์มิให้คนที่เสพฝิ่นหันไปเสพพีชกระท่อมอันเป็นการทำให้รัฐบาลขณะนั้นสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีฝิ่น เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นจึงไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง” ที่จะให้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมมีความเป็นปกติสุข มนุษย์ทุกคนต้องเคารพและไม่ละเมิด “ประโยชน์” หรือเป็นสิ่งที่ เป็น “คุณค่า” ของการอยู่ร่วมกัน การละเมิด “ประโยชน์” หรือเป็นสิ่งที่ เป็น “คุณค่า” ของการอยู่ร่วมกันจึงเป็นการละเมิด “คุณธรรมทางกฎหมาย”

หากแต่ถูกกำหนดขึ้นเพราะความเป็นไปตามความประสงค์ของรัฐเป็นสำคัญ มิได้ก่อประโยชน์ต่อคนในสังคมแต่ประการใดในการยึดถือและปฏิบัติตามแม้จะอ้างความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ การออกกฎหมายเกี่ยวกับพีชกระท่อมจึงเป็นการขาดซึ่งความชอบธรรมทางกฎหมายและขาดซึ่ง “ประโยชน์” และสิ่งที่ เป็น “คุณค่า” อันเป็นสิ่งที่ “คุณธรรมทางกฎหมาย” ประสงค์คุ้มครอง ดังนั้น หากพิจารณาในลักษณะของ “คุณธรรมทางกฎหมาย” แล้วการกระทำความผิดเกี่ยวกับพีชกระท่อมจึงไม่ใช่การกระทำที่สมควร “น่าตำหนิ” เพราะมิได้เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อ “คุณธรรมทางการกฎหมาย” เมื่อไม่ใช่การกระทำที่ “น่าตำหนิ” จึงไม่ถือว่าเป็นผู้มี “ความชั่ว” ผู้กระทำการฝ่าฝืนจึงไม่สมควรมีความผิดและได้รับโทษทางอาญา

ส่วนการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่นั้น เป็นที่ชัดเจนตามข้อเท็จจริงในเจตนารมณ์และเหตุผลของการออกกฎหมาย พระราชบัญญัติ พีชกระท่อม พ.ศ. 2486 มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์และความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด เพราะแต่เดิมในอดีตจนถึงปัจจุบันพีชกระท่อมเองมิได้ก่อให้เกิดผลกระทบหรืออันตราย หรือความวุ่นวายในทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมแต่ประการใด ในทางกลับกันพีชกระท่อมยังมีฤทธิ์ที่มีสรรพคุณในทางเป็นยารักษาโรคที่มีประโยชน์ ในบางท้องถิ่นถือเป็นสมุนไพรตลอดจนเป็นการรับประทานกินใบกระท่อมเป็นวิถีชีวิตประจำวันโดยปกติ

2.2 การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประโยชน์หรือความสงบสุขต่อผู้อื่น

ฤทธิยาของบุคคลที่ได้กินหรือใช้พืชกระท่อม ไม่ปรากฏว่าผู้ใช้ใบกระท่อมติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ได้ไปก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นและสังคมในทางตรงและทางอ้อม เช่น อาการคลื่นคลั่ง อาละวาด โมโหร้าย หรือทำร้ายร่างกายตัวเอง หรือบุคคลรอบข้างเมื่อเกิดอาการขาดการใช้ใบกระท่อม จากเหตุผลนี้ ผู้มีอำนาจรัฐจึงไม่สามารถที่จะบัญญัติกฎหมายได้ขึ้นตามอำเภอใจ โดยไม่มีเหตุผลหรือหลักการรองรับ กล่าวคือ เพราะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็น “ความผิดเพราะกฎหมายห้าม” (Mala prohibita) กฎหมายที่รัฐเป็นผู้สร้างขึ้นมาจึงไม่มีพลังทางศีลธรรม หรือขนบธรรมเนียมจารีตขนานหลัง ประการสำคัญ “ถ้าคนอยู่ในหลักการ ก็ไม่ต้องมีกฎหมาย ถ้ากฎหมายไม่ใช่เพื่อหลักการ ก็ไม่ควรให้เป็นกฎหมาย” และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักเกณฑ์ประการนี้กับการกำหนดให้พืชกระท่อมมีความรับผิดชอบและโทษทางอาญา จึงไม่มีความสอดคล้องแต่ประการใด

2.3 การกำหนดให้การกระทำนั้น ๆ เป็นความผิดอาญาจะไม่ก่อให้เกิดผลร้ายกับสังคมมากกว่าการกระทำที่เป็นความผิด

จากการกำหนดให้พืชกระท่อมมีความรับผิดชอบและโทษทางอาญาตามนโยบายของรัฐได้ก่อให้เกิดผลร้ายต่อกระบวนการยุติธรรมและสังคม 2 ประการสำคัญ

ประการแรก การใช้โทษทางอาญาเกี่ยวกับพืชกระท่อมโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมของความสัมพันธ์ระหว่างความผิดและโทษ รวมถึงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาการบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดทางอาญามากจนเกินความจำเป็นกลายเป็นกฎหมายอาญาเฟ้อ (Over Criminalization) ประการสำคัญเป็นการสร้างและผลักระยะต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ โดยจะต้องสูญเสียทั้งในแง่ของเวลา กำลังคน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเป็นการสูญเสียงบประมาณของรัฐโดยไม่จำเป็นและคุ้มค่า ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

ประการที่สอง การนำตัวบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับพืชกระท่อมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อสิทธิและเสรีภาพ แม้เพียง 1 วันก็ถือว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ถูกละเมิดแล้ว เพราะบุคคลที่กระทำความผิดจะต้องถูกจับกุมและดำเนินคดี ประการสำคัญเป็นการทำลายคุณลักษณะของบุคคลนั้นลงไป เพราะบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีประวัติในฐานะข้อมูลอาชญากรหรือบุคคลที่กระทำความผิดกฎหมาย และถูกตราหน้าหรือตำหนิจากสังคมว่าเป็นบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดีกลายเป็นตราบาปตลอดชีวิต



2.4 เป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อไม่มีทางอื่นที่จะแก้ไขการกระทำดังกล่าวได้ดีเท่ากับ การกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญา

การกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาเกี่ยวกับพืชกระท่อมขึ้นเป็น พระราชบัญญัติ พืชกระท่อม พ.ศ.2486 ไม่ได้มีการวิจัยและการศึกษาถึงผลดีและผลเสียของการ บังคับใช้แต่อย่างใด รัฐในขณะนั้นมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อขจัดคู่แข่งการค้าฝิ่นเพื่อให้มีรายได้จัดเก็บ ภาษีฝิ่นที่มากขึ้นเท่านั้น โดยก่อนหน้าที่จะมีการออกเป็นกฎหมายไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายาม หรือมาตรการแก้ไขที่จริงจังเกี่ยวกับพืชกระท่อมแต่ประการใด เช่น การเผยแพร่ข้อมูลบ่งชี้สำคัญถึง โทษหรือพิษภัยจากการใช้พืชกระท่อมที่มีต่อร่างกายของผู้ใช้ หรือบุคคลรอบข้าง หรือต่อสังคม ในทางกลับกันรัฐเลือกที่จะใช้มาตรการลงโทษทางอาญาที่รุนแรงเป็นลำดับแรก

3. ข้อเท็จจริงทางการศึกษาที่เกี่ยวกับพืชกระท่อมในประเทศไทยความเป็นยาเสพติด หรือพืชสมุนไพรพื้นบ้าน

จากบทความ งานวิจัย มีความชัดเจนในข้อเท็จจริงทางการศึกษาระดับหนึ่งว่าพืช กระท่อมที่มีองค์ประกอบหลักของสาร 2 ชนิด คือ Mitragynine และ 7-hydroxy mitragynine ใน การกระตุ้นและออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทและร่างกาย ในแง่ของผลดี คือ มีสรรพคุณที่จะเป็นยา รักษาโรคทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและแผนโบราณ อีกทั้งยังสามารถทำการวิจัยและพัฒนาต่อยอดเป็น มอร์ฟินในอนาคต เพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ และสนับสนุนทางวงการแพทย์ด้านอื่น ๆ ส่วนกลุ่มบุคคลอีกส่วนหนึ่งก็เห็นว่า พืชกระท่อมมีผลเสียต่อบุคคลที่ใช้กระท่อมอย่างต่อเนื่องและเป็น ระยะเวลาอันยาวนาน จะทำให้เกิดอาการเสพติดกระท่อม หากไม่ได้เสพกระท่อมจะเกิดอาการถอนยา เช่น หงุดหงิด และผลกระทบต่อระบบทางเดินอาหาร และอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย แต่ไม่ รุนแรงถึงกับคลุ้มคลั่งเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น หรือก่ออาชญากรรมที่เป็นภัยต่อสังคมเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ยาบ้า ไอซ์ และน้อยกว่าอาการติดยาและสุรา

ข้อเท็จจริงประการสำคัญนี้ในโทษและความเป็นพิษต่อร่างกาย ตลอดจนในแง่ของ มิติสังคมด้านบุหรี่ยาและสุราเมื่อเปรียบเทียบกับพืชกระท่อมแล้วจะเห็นว่าน้อยกว่ามาก แต่บุหรี่ยาและสุรา เป็นสิ่งที่สามารถซื้อขายกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ประการสำคัญบุหรี่ยาและสุราไม่มีสรรพคุณ ในลักษณะของการเป็นยารักษาโรคแต่อย่างใด ในระยะยาวกลับมีโทษต่อร่างกายต่อตัวผู้ใช้เองและ บุคคลรอบข้าง ในแง่นี้ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น

4. ข้อเท็จจริงทางการศึกษาแนวความคิดและการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญา เกี่ยวกับพืชกระท่อมในต่างประเทศ (ประเทศสหรัฐอเมริกา มาเลเซีย ออสเตรเลีย)

ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะรัฐบาลกลาง ไม่มีมาตรการทางกฎหมายกำหนด ความรับผิดชอบและโทษทางอาญาเกี่ยวกับพืชกระท่อม มีเพียงการประกาศเฝ้าระวังเท่านั้น โดยระบุไว้ใน บัญชี “ยาเสพติดและสารเคมีที่พึงระมัดระวัง” (Drugs and Chemicals of Concern)

ประเทศมาเลเซีย ในบทบัญญัติของ “กฎหมายว่าด้วยสารพิษ ค.ศ. 1952” ไม่มีการกำหนดความรับผิดและโทษทางอาญา “พืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa)” แต่ทั้งนี้กำหนดให้เฉพาะตัวสาร “Mitragynine” ที่มาจากพืชกระท่อมเท่านั้นที่ถือว่าเป็นสารมีพิษต้องรับการควบคุม ผู้ฝ่าฝืนมีความรับผิดและโทษในทางอาญาจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ

ประเทศออสเตรเลีย ในบทบัญญัติของ “กฎหมายว่าด้วยสินค้ายาและเวชภัณฑ์ ค.ศ. 1989 (Therapeutic Goods Act 1989)” “พืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa)” และสาร “Mitragynine” ไม่มีการกำหนดความรับผิดและโทษทางอาญาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะลักษณะของการครอบครอง มีเพียงการกำหนดการนำเข้า ส่งออก และจำหน่ายจ่ายแจกเท่านั้น แต่ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนก็ยังไม่มีความรับผิดและโทษทางอาญาจนกว่าจะได้รับการพิสูจน์แล้วว่าการนำพืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa) และสาร “Mitragynine” ซึ่งถูกนำเข้า หรือส่งออก หรือจำหน่ายจ่ายแจกไปใช้และรักษาแล้ว ไม่ตรงตามมาตรฐานที่ได้มีการกำหนด หรือมีโอกาสสูงที่จะทำให้เกิดความเสียหาย หรือการบาดเจ็บแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด จึงจะมีความรับผิดและโทษทางอาญา

อย่างไรก็ตามทั้ง 3 ประเทศดังกล่าว ไม่ได้จัดสถานภาพให้ “พืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa)” และสาร “Mitragynine” เป็นยาเสพติดตามกฎหมายที่มีความรับผิดและโทษทางอาญาที่เคร่งครัดและรุนแรงเหมือนกับประเทศไทย โดยไม่มีข้อยกเว้น

#### 5. แนวคำพิพากษาของศาลไทยในการกำหนดโทษความรับผิดเกี่ยวกับพืชกระท่อม

เมื่อคดีขึ้นสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะกระบวนการพิจารณาของศาล จำเป็นต้องมีการพิพากษาและกำหนดโทษทางอาญา แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงแนวคำพิพากษาและดุลพินิจในการกำหนดโทษ เห็นได้ว่าศาลจะมีคำพิพากษาการลงโทษทางอาญาจำคุกไว้โดยกำหนดจำนวนเงินชำระค่าปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ในการที่จำเลยรับสารภาพความผิดที่ตนได้กระทำ จะมีการกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำคุกไว้แต่รอการลงโทษจำเลยไว้แล้วปล่อยตัวไป ตามหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ถือว่าศาลใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดหรือจำเลย ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการบังคับโทษทางอาญาปกติ เป็นการให้ออกาสผู้กระทำความผิดหรือจำเลยกลับตัวเป็นคนดีของสังคม ในอีกมุมหนึ่งศาลอาจมองว่าความผิดเกี่ยวกับพืชกระท่อมนี้ไม่ได้เป็นการก่ออันตรายแก่สังคม

#### ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาจากผลสรุปทางการศึกษาที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรจะต้องมีการยกเลิกหรือปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติให้พืชกระท่อม เป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 เสียใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรพิจารณาประกาศยกเลิกให้พืชกระท่อม เป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หรือ

2. ประกาศยกเลิกพืชกระท่อม เป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยลดระดับสถานภาพพืชกระท่อม ให้มาอยู่ในการควบคุมภายใต้พระราชบัญญัติ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 หรือกฎหมายอื่น โดยเน้นไปที่การควบคุมสารอัลคาลอยด์ที่ออกฤทธิ์ (active alkaloids) 2 ชนิดหลักของพืชกระท่อม อันได้แก่ mitragynine และ 7-hydroxymitragynine และกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีพฤติการณ์ในลักษณะเชิงการค้าและพาณิชย์เป็นสำคัญ การกำหนดในลักษณะนี้จะส่งผลให้การเพาะปลูก ผลิต ครอบครอง และเสพพืชกระท่อม ของบุคคลไม่เป็นความผิด เพราะควบคุมเฉพาะตัวสาร ไม่ใช่ทุกส่วนของพืชกระท่อมเหมือนกับ พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่ตีความหมายรวมถึงทุกส่วนของพืชและสารที่ได้จากกระท่อม เพื่อให้ชาวบ้านและบุคคลโดยทั่วไปสามารถใช้พืชกระท่อมได้ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

และในส่วนของหมวด 2 ว่าด้วยการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และหมวด 3 ว่าด้วยหน้าที่ของผู้รับอนุญาต และในเรื่องอัตราค่าธรรมเนียมทำย พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ควรมีการแก้ไขหรือออกประกาศหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการออกใบอนุญาต หน้าที่ผู้ได้รับอนุญาต และอัตราค่าธรรมเนียม ที่มีความชัดเจน เพื่อให้บุคลากรทางวิชาได้ทำการศึกษาและวิจัยพัฒนาทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์และคุณูปการแก่สังคมยิ่ง

## บรรณานุกรม

### ภาษาไทย

เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคหนึ่ง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ. “หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญา.”

เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมาย เรื่อง “การกำหนดความผิดอาญาในกฎหมายไทย: ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข, 15 มีนาคม 2548.

คณิต ฒ นคร. (2556). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

\_\_\_\_\_ (2540). ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบีเจไปเพรสเซอร์.

- ณภัทร สรวิทย์. (2548). *ความเหมาะสมในการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญา : ศึกษากรณีกฎหมายการแข่งขันทางการค้า* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2555). *สังคมกับกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2541). *อาชญากรรม การป้องกัน: การควบคุม*. กรุงเทพฯ: พรทิพย์การพิมพ์.
- นิวัติ แก้วประดับ. (2546). “*พืชกระท่อมทางเภสัชวิทยา.*” รายงานการประชุมวิชาการ เรื่อง “*พืชกระท่อม : สมุนไพร หรือพืชเสพติด.*” รวบรวมโดย สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.).
- ประเทือง ธนิยผล. (2549). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- ปิยนตร ไล่เลิศ. (2554). *บทนิยามและการจัดแบ่งประเภทสารเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยสารเสพติด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). *นิติศาสตร์แนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระยาเทพวิฑูร (บุญช่วย วนิกกุล). (2496). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพานิช.*
- พาสกาล ทังเก. (2553). “*พืชกระท่อมในประเทศไทย ควรหรือไม่ที่จะยกเลิกกฎหมายและให้อยู่ภายใต้การควบคุมของชุมชน.*” รายงานสรุปประเด็นที่เกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายพืชกระท่อมในประเทศไทย.
- รองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย. (2557). *นิติปรัชญา* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ วุฒิสภา. (2546). “*ศึกษาผลดีผลเสียของการบริโภคพืชกระท่อม เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอว่าควรยกเลิกพืชกระท่อมออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือไม่*”
- วาทิน หนูเกื้อ. (2539). *มาตรการเสริมในทางอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ สนองชาติ. (2539). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

- สกล นิศารัตน์. (2545). *กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. เอกสารผลการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการเรื่อง “ทางออกของการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบบูรณาการ.” วันที่ 4 - 5 สิงหาคม 2554.
- สธน รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สามิตร ศิริมาตย์. (2546). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับการใช้เชื้อ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2556). (สำนักงาน ป.ป.ส.). *เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานพัฒนานโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม*.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2548). (สำนักงาน ป.ป.ส.). *พืชกระท่อมในสังคมไทย*.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). (สำนักงาน ป.ป.ส.). *รวมอนุสัญญาสหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (United Nations Conventions on Drugs Control)*.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). (สำนักงาน ป.ป.ส.). *รวมกฎหมายยาเสพติด พร้อมด้วย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง*.
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด 1-3 สำนักงานอัยการสูงสุด. “สรุปคำพิพากษาคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประเภทที่ 5 พืชกระท่อม.”
- สุพล บริสุทธิ์. (2550). *การกำหนดความผิดทางอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุพร ชลสาคร. (2556). “ปัญหายาเสพติดพืชกระท่อมในสามจังหวัดชายแดนใต้กับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.” การอบรมหลักสูตร ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 11 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- เสนีย์ ปราโมช. (2505). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1* (ภาค 1-2). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

- หยุด แสงอุทัย. (2516). *กฎหมายแพ่งลักษณะมูลหนี้หนึ่ง เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2557). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. อุกฤษ มงคลนาวิน. (2516). *คำบรรยายกฎหมายแพ่งว่าด้วยการงานนอกสั่งและลามิควรได้*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- อุทิศ แสนโกติก. (2525). *กฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกองวิชาการ กรมอัยการ. ประมวลกฎหมายอาญา. พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.
- อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961, ค.ศ. 1972.
- อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971.
- อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (ค.ศ. 2002).

## ภาษาต่างประเทศ

- A P Simester and W J Brookbanks. (2002). *Principles of Criminal Law* (2<sup>nd</sup> ed.). Wellington : PrintLink.
- Catherine Elliott and Frances Quinn. (2002). *Criminal Law*. 4<sup>th</sup> ed. England: Dorset Press.
- Drug Enforcement Administration (DEA). (2013). *Drugs and Chemicals of Concern*. Retrieved November 29, 2013, from <http://www.federalcriminallawyer.us/wp-content/uploads/2010/12/DEA-List-of-Abused-Drugs.pdf>
- Drug Enforcement Administration (DEA). (2013, January). *KRATOM (Mitragna speciosa korth)* Retrieved November 29, 2013, from [http://www.deadiversion.usdoj.gov/drug\\_chem\\_info/kratom.pdf](http://www.deadiversion.usdoj.gov/drug_chem_info/kratom.pdf)
- Law of Malaysia (Poisons Act 1952)
- Netnapit Chantawattana. (2009). “*mental health and quality of life in kratom users.*” the degree of master of science the faculty of graduate studies mahidol university.
- Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2013). *World Drug Report 2013*. Retrieved July 12, 2014, from [http://www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World\\_Drug\\_Report\\_2013.pdf](http://www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World_Drug_Report_2013.pdf)

Therapeutic Goods Act 1989

Wikipedia. (2556). *Mitragyna speciosa*. Retrieved July 12, 2014, from  
[http://en.m.wikipedia.org/wiki/Mitragyna\\_speciosa](http://en.m.wikipedia.org/wiki/Mitragyna_speciosa)